

Petőfi Mezőberenyben

(Petőfi itt bujt meg családjával a Haynau által kiadott letartóztatási parancsot kerülve, unoka testvére Orlai Petrich Soma, festőművész és annak Édesapja, Orlai Petrich Sámuel, csizmadiamester otthonában mielőtt Világosra ment)

szereplők:

Petőfi Sándor

Szendrey Julia

Orlai Petrich Soma

Orlai Petrich Sámuel

Orlai Petrich Sámuelné

sok kis csizmadia legény

jelenet: (Csizmadia legények, kisgyerek, kaptafák, cipők, körül ülnek, énekelnek és kalapálnak. Festőművész a Petőfi képpel ott van Soma festékekkel stb... és az öreg Sámuel)

Soma: (mutatja apjának a képet) Na, mit szól hozzá - jó?

Petrich: (vizsgálgatja) Jó - eredeti, oldalán a kard, kezében a csibuk.

Soma: Ó akarta... a kard a szabadságharcos jelvénye - a csibuk meg a családapáé.

Petrich: Hat a kard meg csak no, de a csibuk sehogy sem illik szegény Sándor kezébe. Igen madarhúsu meg sedre hozzá, de hát ha az ember házas s a felesége szivarozik... maga sem adhatja allább a csibuknál. De jó ez... egészen a sovány arc meg a fahéjszínű bőre. Egyszer még nevezetes kép lehet. Mert hallatlan dolog is ám az, hogy egy bukott mészáros fia, ilyen gyerek fejjel két országban nevet szerezzen... Hol busul, megint?

Soma: Nem busul az, költ.

Petrichné: (megjelen, hallva) Költ, költ, a költés is busulástól van.

Soma: Édesanyam mindig csak sajnálkozik rajta.

Petrichné: Hat hogy is ne sajnálkoznék, ki sajnálkozzék, ha nem én verbeli rokona. Hiszen már az édesanya sem sajnálhatja... milyen egy-kettő elmentek azok is... aztán az a kis menyecske.

Soma: Tan azért is sajnálja? Sándor egyre másra verseket ír róla! Annak ellenére, hogy úgy levágatta a haját és nadrágban jár mint az a francia ironó George Sand.

Petrichne: Aztán edesfiam, nehogy engedjétek, hogy elmenjenek Aradra!

Soma: Hat itt várja be az orosz? Arad mégis csak vár. Damjanich benne a parancsnok. Aztán meg ott a határ is közelebb, a nagy fejűek mind arra húzodnak.

Petrichne: Még hogy idegenbe menyen bujdosni! Ha már bujdosnia kell, bujdossek itten, ahol egy kis kolbászt, pogácsát küldhettek utána! (súgva) Tudod, ez a Lajcsi legény - annak a bátya olyan pakász ember - a Sárretet járja - eldugná Őt a lábba, hogy száz idevaló pándúr sem húzna ki, nehogy egy német.

Soma: Mond valamit edesanyám.

Petofi: (elgondolkodva bejön és hallja az utolsó szavakat) ...Asszonyne nem szoknyája vagy a kotlóborító alá gondolna elrejteni? Én, úgy fogok a nemzet emlékezetében s a magyar forradalom előtt vágatni mint goncöl rúdja a sánta kerekei előtt.

Soma: Sárretra például - a Laji gyerek bátya pakász a Körös lapjain. Ő eldugna.

Petofi: Nem is olyan rossz! Gondold el, benn ülök a békalencse közepén, mint valami Mocsári Orpheus, s ott írom, nem is írom, igazán költöm, mint a vadkacsa, a dalaimat és a csikászok, meg az igazi betyárok vinnék széjjel szerte a Körös és a Tisza mentén... ez lenne az igazi népköltészet. Es Haynau nem tudná honnét kel, tán a sirból a dal, mely emeli a nemzet lelkét!

Soma: Hat ha, gondold - feleséged meg haza költözhetne apjához, hogy nyomod vesszen - esetleg olyan híreket költenék, hogy török földre bujdosnál! Úgy is az a hír járja hogy Bem seregéhez mentél.

Petofi: (elkomorul, ide, oda lépeget és hirtelen elhatározással) Juliska, hol vagy?

Soma: Benn lesz, a kis Zoltant eteti.

Julia: Itt vagyok Sandorom...

Petofi: Ugy erzem, Erdelybe kell mennem Bemhez.

Julia: S en? En itt maradjak? Nem, ha mesz én is veled megyek!

Petofi: A haboru nem farsang, ahonnet egy szép asszony nem maradhat el. Csak nem akarsz Zoltankával orosz agyuk elé állni?

Julia:

Petőfine minden magyar városban talál barátokat. Ott várlak be hogy csata után ha élsz én legyek az első, ki üdvözöljelek, s ha elesnél, karom legyen a koporsó, amelyben felfogjalak.

Petőfi:

Büszke vagyok rád Juliska. Te mit szolsz hozzá Soma?

Soma:

En már szoltam - Tudod, most csak a vesztedbe rohansz.

Petőfi:

Aki aláírta az adólevelet, ha mindjárt a halálnak is, merjen és váltsa be. Irány Bemhez, Vilagosra!

Petőfi : FÖLTÁMADOTT A TENGER

Fiuk : A nép !
Lányok : A tenger !
Kórus : Föltámadott a tenger !
Fiuk : Föltámadott a tenger,
Lányok : A népek tengere !
Fiuk : Föltámadott!
Lányok : Ijesztve eget-földet
Fiuk : A tenger!
Lányok : Szilaj hullámokat vet rémitő ereje.
Fiuk : Látjátok ezt a táncot?
Lányok : Halljátok ezt a zenét?
Fiuk : Akik még nem tudtátok,
Most megtanulhatjátok.
Kórus : Hogyan mulat a nép!
Lányok : Feltámadott!
Fiuk : Reng és üvölt a tenger
Hánykódnak a hajók
Lányok : Süjvednek a pokolra
Fiuk : A tenger az ur!
Lányok : Az árbóc és vitorla
Megtörve, tépve leng!
Szóló : Tombold ki te özönviz,
Tombold ki magadat
Fiuk : Mutasd mélyésges medred,
Dobáld a fellegekre
Bószült tajtékodat!
Lányok : Jegyezd vele az égre
Örök tanulságul:
Fiuk : Habár felül a gálya,
Alul a viznek árja
Kórus : Azért a viz az ur!

1999 márc. 15. ünnepélyre

A fiúk, (sötét nadrág, fehér ing) karjuk felszalagozva magyar-színű szalagokkal, plakátokkal vonulnak fel a színpadra - hangosan énekelve a Kossuth Lajos azt üzentét.

Lányok a színpad másik oldalán (elbújva) jönnek elő a "12 pont" többi plakátjával, a színpadon csatlakozva a fiúkhoz. Együtt éneklnek el a Kossuth Lajos második versszakát. Ezt követően, tüntető alakzatban, magasra tartva a plakátokat körbe, körbe járnak a színpadot. (tüntetnek). Valaki elkiáltja magát: "Mit kíván a magyar nemzet?" s erre mindenki hangosan "Békét, szabadságot!" Egyenként hangosan felolvassák a saját plakátjuk szövegét. (miközben körbe-körbe járnak a színpadon) Amint a 12. pont is elhangzik, újra tüntetően kiabálják "szabadságot!" (esetleg más, idetartozó szavakat is) pl. "szabad sajtót!" stb.

A KÖRBE-KÖRBE JÁRÁS SOHSE ÚGY NÉZZEN KI, MINT EGY VASÁRNAPI SÉTA - ITT TÜNTETÉSRŐL VAN SZÓ!

A tüntető szavak kiabálása alatt egy valaki előreszalad s elkiáltja magát: "feltámadott a tenger!" Erre mindenki visszakialt "a népek tengere!" (lehelyezik a plakátokat, s a "feltámadott a tenger" szöveggel a kézben, a fiúk s lányok 2 csoportba helyezkednek el. Előadják e verset szavalókórusban.

Végén énekkel vonulnak le a színpadról (nem ott felejtve a plakátokat!)

FEL, FEL VITÉZEK...

1. Egy magyarországi barátom volt itt, mondtam neki, készülünk a március 15-re. Azt mondta, ők is tartanak március 15-i ünnepséget, de ő nagyon unja. Felvonulnak, énekelnek, aztán hazamennek. Az a jó dolog, hogy nem kell aznap iskolába menni. Ezen sokat gondolkoztam.

1848-BA'

El kell menni háborúba
Ha úgy vagyon cédulázva
Hogy elveszek a csatába'

2. Mi, cserkészek minden évben elmegyünk lelkigyakorlatra. Ott hallottam Bartimeusznak, Timeusz fiának történetét: Bartimeusz vak koldus volt. Egy nap Jézus meglátogatta a falut és Bartimeusz el kezdett kiabálni: Jézus! Jezus! Irgalmazz nekem! Az emberek csitították: ne zavarj a Mestert! De ő csak annál jobban ordított: Jézus! Dávid fia! Irgalmazz nekem!

- Hozzátok elém! - szólt az Úr. Bartimeusz elővette a legkedvesebb hangját: "Rabikám, látni szeretnék!" - "Akarom, láss! Hited meggyógyított téged!" -szólt az Úr. És látott a vak Bartimeusz.

1848-ban Gábor Áronnak odaadták a templomi harangokat, s azokból öntött ágyúkkal védték meg a szabadságot. Hitükkel látták, hogy a magyar szabadság ellenségei a fiatalságot elsősorban vallásától fosztják meg! MILYEN FURCSA! Itt én csak akkor megyek templomba, hogyha a szüleim visznek.

AZT IS TUDOM, NEM ÉN KEZDTEM

Tudom, nem is én végezem
Most is halnak és születnek
Nem lesz vége az életnek!

3. Tibi vagyok, örsvezető vagyok. Tanítom nekik: "Isten, Haza, Embertárs" Megkérdi az egyik fiu: Az én hazám Amerika, de te azt mondod: Magyarország. Kinek van igaza?"

Mit mondjak neki?

"Amerikában élsz. Ez igaz. Az iskolában azt is mondod, és ez helyes is: I am an American." De magyarok vagyunk, magyarnak születtünk és NEM CSAK ISTENT, HAZÁT, EMBERTÁRSAT szolgálunk, de itt, Magyarországon kívül, még azt is hozzá tesszük, hogy A MAGYARSÁGOT szolgáljuk. Én, Tibi, magyar cserkész, HÍVEN TELJESÍTEM KÖTELESSÉGEIMET, MELYEKKEL ISTENNEK, HAZÁMNAK EMBERTÁRSALMNAK ÉS A MAGYARSÁGNAK TARTOZOM!"

11 éves az örsi tag. Azt mondja: "na és?"

"Először is: magyar vagy, magyar is maradsz - jártál magyar iskolába, tudsz magyarul írni meg olvasni, tudsz majdnem száz magyar népdalt. Magyar verseket tudsz, ismered a magyar történelmet, meg Magyarország földrajzát. Még magyar érettségit is fogsz tenni, ha elég okos vagy. Elég?

Vezető vagyok, azt a fiút reám bízták. Jó példát mutatok neki?

KELJETEK FEL, RÁKÓCZIAK,

Ti valátok magyar fiak.
Lássátok meg nagy romlását,
Magyar hazánk pusztulását.

4. Amerikai barátaim állandóan használják azt a szót: freedom, szabadság. De nem tudják (és én sem tudom) hogy mit jelent ez igazán.

Sem ők, sem én nem értjük: mit jelent nem szabadnak lenni.

Értékeljük mi a szabadságunkat?

SZÉP MEGHALNI A HAZÁÉRT,

Virtust tenni a nemzetért,
Szép meghalni a Hazáért,
Virtust tenni a nemzetért!

(A dallamot tovább zümmögjük)

Márc. 15-re (előadva 2001 márciusán)

Megkötöm lovamat piros almafához, Megkötöm szívemet gyenge violámhoz, Lovamat eloldom amikor a hold kel, De tetőd babám, csak a halál old el.	Elbúcsúzom rózsám tőled utoljára, Kilenc álló évre visznek katonának. Inkább leszek betyár az alföldi pusztán, Mintsem legyek szolga a császár udvarán!

A szabadságharc idején az idáig virágzó betyárélet lehanyatlott. A legszilajabb betyárok számára is lehetővé vált, hogy bátorságukkal, vakmerőségükkel, az elnyomó hatalom ellen fordulva kiérdemeljék, hogy majdan büntetlenül visszatérhessenek a társadalomba. Egyik-másik betyárkodó honvéd hőstetteiről sokat beszélt, énekelt a nép.

A szabadságharc elbukása után cseh zsandárok, idegen katonák leselkedtek a pusztákon, dugott fegyvert, "Kossuth-betyárt" keresve. Mindenfelé sorozták az ifjakat, ha kellett kötéllel vitte őket a német. Az elnyomó hatalom félretette a kun fiúknak még Mária Teréziától nyert ama kiváltságát, hogy őket, lóratermetségükért kizárólag a huszársághoz sorozzák. Ehelyett vitték őket idegenországi gyalogkatonának. Ezt ők annyira sértőnek vették, hogy sokan közülük elbujdostak mondván: Inkább betyár löszök, de bakancsos nem löszök!

Az 1850-es években a betyárélet szerte az Alföldön elterjedt. Ráadásul a föld népe, afféle hazafias kötelességének érezte, hogy segítse őket.

A szegediek vezére a jól ismert Rózsa Sándor volt. Búza Sándor is ehhez a bandához tartozott.

Bugac környékén Dönti Péter, Baski Gyuri, Virág Miska, Rajos József és a Bogarak voltak a címeres betyárok.

A Kiskunság legtöbbet emlegetett betyárjai a csongrádi származású Bogarak voltak: Az apa Bogár Imre a két fiával: Imrével és Jakabbal.

Közben létrejött az 1867-es kiegyezés. Az idegen katonaságot már előbbre magyar pandúrok, csendbiztosok váltották föl. Nem a legfényesebb eredménnyel. Elharapóztak a megvesztegetések, elszaporodtak az orgazdág. Pandúrjaink nem egyszer betyárt rejtegettek, mint például a bodoglári csárda melletti tanyán a pandúr jó ideig rejtegette Bogár Imrét.

A riasztó állapotok miatt a kormány a Belügyminisztérium rendőrségi osztályának vezetőjét Szegedre küldte, hogy az alföldi betyárvilággal felszámoljon.

**Hallgassuk meg a Bogár Imre elfogásáról szóló
betyárballadát!**

BOGÁR IMRE

Zavaros a Tisza,
Nem akar tisztulni,
Ez a híres Bogár Imre
Átal akar menni.

Átal akar menni,
Csikót akar lopni,
Kecskeméti zöd vásárra
Pénzt akar csinálni.

“Kocsmárosné, hallja,
Száz icce bort adjon,
Kínáljam meg a vármegyét,
Hogy ne legyenek rabja!”

Huncut a vármegye,
Nem iszik belőle,
Ez a híres Bogár Imre
Most van a kezibe.

“Láncot a zsványra,
kezire, lábára!”
Deli Marcsa a babája
Már hiába várja.

Nézz ki, Marcsa, nézz ki
Ablakod firhangján!
Most kísérik Bogár Imrét
Aranyszín paripán.

Arany a kantárja,
Ezüst a zablája,
Ez a híres Bogár Imre
Annak a gazdája.

Harangoznak délre,
Fél tizenkettőre,
Most kísérik Bogár Imrét
A vesztőhelyire.

Harangoznak délre,
Pont tizenkettőre,
Hóhér mondja: Bogár Imre
Lépjen fel a székre.

Fellépett a székre,
Feltekint az égre,
“Jaj Istenem, sok rablásim
Most jutnak eszembe!”